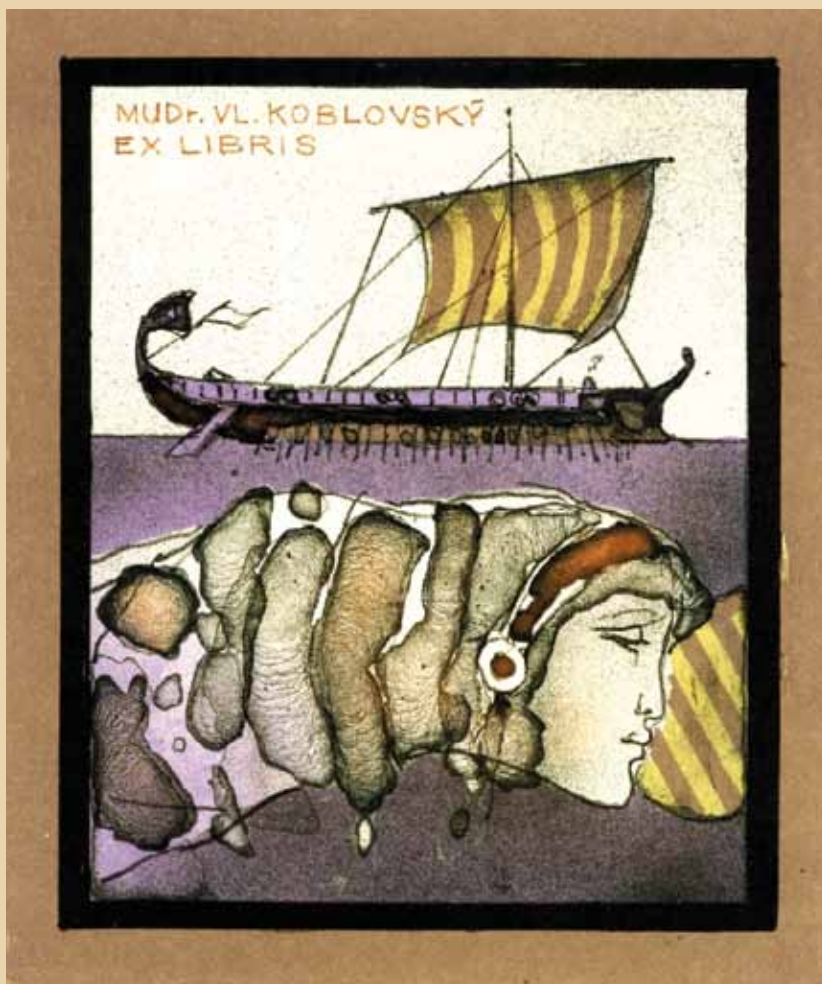

1/2013

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Dušan Urbaník, *Lesní plody*, CGD, 2008

Vladimír Suchánek, *L1/b*, 1991

SLOVO PŘEDSEDY

Vážení členové SSPE,

dovoďte, abych vás srdečně pozdravil a popřál vám dodatečně úspěšný rok 2013 naplněný radostí ze setkávání s milovníky exlibris na našich společných akcích, které pro vás bude výbor SSPE připravovat v tomto devadesátém pátém roce trvání našeho spolku.

Na loňské valné hromadě jste schválili návrh výboru na zvýšení členského příspěvku. Jedním z argumentů výboru, proč zvýšit členský poplatek, byl i dražší

Vladimír Suchánek, L1/b

barevný tisk našeho spolkového časopisu Knižní značka. S prvním číslem ročníku 2013 se vám dostává do rukou první barevný výtisk Knižní značky. Řešením nemohl být pouze barevný tisk ilustrací, snažili jsme se dát časopisu novou tvář se všemi možnostmi, které poskytují dnešní moderní technologie sazby i tisku. Současně jsme chtěli zachovat ty prvky, které udržují kontinuitu již pětasedmdesátileté tradice časopisu a které též zachovávají stopu grafického návrhu Miroslava Houry. Na mimořádné schůzi výboru, doplněného členy redakčního kruhu, byly předloženy a projednány dva návrhy na design a strukturu časopisu. Návrh jednatele spolku pana

Ing. Humplíka, který byl vypracován ve spolupráci s paní Elenou Saltuariovou ze studia ELAS, a druhý návrh, zpracovaný panem Vlastimilem Sobotou, předložil redaktor časopisu pan Ing. Langhammer.

Spojením obou návrhů vznikla nová, barevná Knižní značka. Doufám, že se vám náš spolkový časopis v novém provedení bude líbit. Potěší nás, když nám sdělíte svůj názor. Přeji vám příjemné zážitky při čtení našeho spolkového časopisu. Prosím však, abyste si stále uvědomovali, že je to časopis všech členů a že si zaslouží vaši podporu a spolupráci při naplňování jeho obsahu.

Karel Urban, předseda SSPE

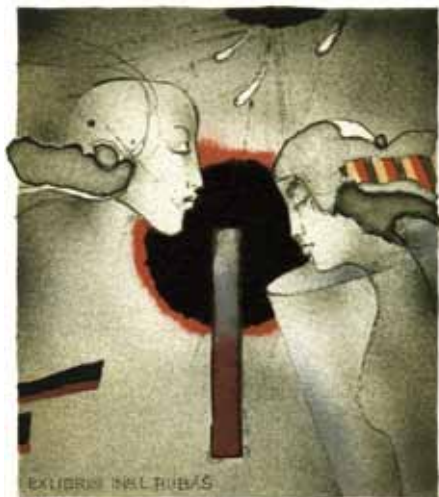
NAŠI JUBILANTI

NĚKTEŘÍ MUŽI NESTÁRNOU

Kosmdesátinám Vladimíra Suchánka

Nedávno jsem viděl staříčkový český film s Hugo Haasem Muži nestárnou a velice mě potěšil. Jen jsem si uvědomil, že do toho názvu je třeba přidat jedno slovíčko: někteří! Znáám čtyřicetileté starce znuděné životem – všechno mají už za sebou; rychlá auta, krásné kočky, dobré víno je netěší, tak co dál?

Oproti těmto vyžilým mladým starcům k mým přátelům patří lidé (naš dědeček

Vladimír Suchánek, L1/4, 2001

byl jedním z nich a František Dvořák k nim také patří), kteří ve svých devadesáti letech mají tvář plnou úsměvu, radují se z dobrého jídla, chutná jim pivečko či víno, ohlédnou se za fešnou krasavicí a v chůzi jim člověk nestačí.

Vladimíra Suchánka jsem k těmto nestárnoucím osobnostem (asi člověk musí být osobností, aby nestárnul, osobností du-

chovní, poctivou, vitální, radující se ze ži-vota, obdivující krásu, osobností tvůrčí, a nezáleží na tom, CO PRÁVĚ TVOŘÍ) připojil, protože on doopravdy nestárne. Potkáváme se v Hollaru při každé výstavě už řadu let a já si stále uvědomuji, že je člověkem neúnavným, činorodým, plným elánu (však se v srpnu 2010 znovu oženil) a dovede na kameny, litografické kameny, namalovat a vytisknout obdivuhodné příběhy plné poezie, nálady, napětí i tajemství, pokud to námět vyžaduje. Někdy mám dokonce pocit, že jeho nové listy, zvláště ty větších rozměrů, prozrazují vnitřní pohodu a zachycují ještě zajímavější a hlubší formou duchovní zrání člověka.

Zatímco před pěti roky jsem psal o výstavě v Náchodě a o tom, jak jsme spolu s Vladimírem hodnotili jeho celoživotní dílo, dnes, kdy se blíží to významné datum, 12. 2. 2013, sedím u stolu, venku drobně poprchává, sníh zmizel se stromů i trávy a já si v duchu říkám, jaká bude ta nová výstava, kterou Vladimír chystá v Císařské konírně na Pražském hradě? Určitě překvapí nás sběratele i kritické kunsthistoriky a stane se výstavou roku. Určitě tam každý divák najde listy, které potěší srdce i ducha, a všichni budou přemýšlet o tom, jak je možné, že jeden významný nadaný český umělec dovedl za jeden lidský život vytvořit tak rozsáhlé dílo, zatímco jiní upadnou v zapomnění. Talent Vladimíru Suchánkovi nechybí, jistá ruka, tu Vladimír má, bystré vidění světa - Vladimír se dovede zvědavě dívat na svět - a pochopitelně nesmí chybět Múza a její polibek, aby se dílo dařilo.

Když jsem v roce 2008 obdržel od Vladimíra modlitbu stárnoucích z roku 1601,

jako poděkování za projevované přátelství, měl jsem radost, že patřím k přátelům a chtěl jsem se tou modlitbou řídit. Jenže dodržovat její návod je velice těžké a náročné a člověk je nádoba křehká, hříšná, a tak snadno zapomíná na předsevzetí, která tak často činí. Dovolím si na závěr této vzpomínkové gratulace ocitovat alespoň jeden verš pro osvěžení paměti: „Zapečet mi ústa, Pane, když se chystám vyprávět o svých bolestech a trápeních. Přibývá jich zároveň s mým věkem a hovořit o nich se stává sladším a sladším.“

Krásné čtení, pravdivý obsah, ale když já zrovna včera s takovou chutí vyprávěl kamarádům, jak mně bolí kolena, a že sotva lezu do schodů...

Snad alespoň Tobě, Vladimíre, se daří řídit těmi moudrými a pravdivými myšlenkami. Jenže Ty to máš snazší, patříš do skupiny mužů nestárnoucích, zatímco mě ta kolena opravdu vržou!

V Praze, 5. 2. 2013 v den svatě Agáty v 12.25 hodin zapsal a gratuloval

Tvůj Karel Žižkovský

Ještě důležitá poznámka:

Neopomeňte navštívit výstavu Vladimír Suchánek - Melancholická ulita v Císařské konírně Pražského hradu, která se koná od 14. 2. do 12. 5. 2013! Čeká vás nevšední umělecký zážitek. Vráťte se s autorem na počátek jeho umělecké tvorby před padesáti lety a projdete celým jeho uměleckým dílem až k vrcholům současné litografické tvorby

KYTICE PRO JAROSLAVA DAJČE

Dnes to máme tuze snadné. Vzpomeneli si Holena z pohádky Boženy Němcové, že chce čerstvé jahody, zaběhne Maruška

do obchůdku k Vietnamcům a mističku krásných červených plodů přinese. Ani já nemusím přemýšlet, kam skočím pro kytici krásných růží: zajdu do prvního květinářství a vyberu si květiny, nad kterými srdce jásá. Jenže nevím, jestli bych u Jaroslava s růžemi uspěl při gratulaci 13. 2. 2013 k jeho kulatým narozeninám. A také proč bych utíkal do obchodu, když

Jaroslav Dajč, kresba, 2013

tady u mne v deskách je jedna krásná kytice, kterou nakreslil Jaroušek pro výstavu, a čeká na člověka, který si ji vybere pro svou sbírku.

A tak budu gratulovat neformálně, upřímně a s radostí, že patřím mezi jeho přátele. Tedy milý příteli, milý Jaroslavě, na té kytici, věnované „chudému králi“, jsi nakreslil vše, co patří k pozdnímu

Jaroslav Dajč, C4/col, 2009

létu: klasy pšenice, zralé makovice, červené plody jeřabin i různé býlí, kvetoucí až do zámrazu, přidal jsi péro jestřába, a ten král, ten si v klidu odpočívá v pomyslném stínu podzimu; v očích má trochu smutku, asi mu už také táhne sedmdesátka. Život byl krásný, někdy báječný, někdy přinášel starosti a nutil člověka přemýšlet o světěездеjším, někdy se na tvářích objevily slzy, za které se muži stydí, ale přeci jen to byl život naplněný do krajnosti. Ten král se Ti trochu tím přemýšlením podobá, asi také pochází z drsné Vysočiny, možná se narodil v Perknově u Havlíčkova Brodu, možná studoval na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně u profesora Hadlače, možná.... Ale co určitě neuměl? Kreslit a malovat tak krásné obrázky, kresby a suchou jehlou měnit měděnou desku k obrazu svému, tak jak to dovedeš Ty. Věř

mi, že Ti nelichotím, nepochlebuji a nepřeháním, když tvrdím, že Tvoje kresebná linka se vyznačuje lehkostí, jistotou a hravostí, ať už kreslíš Dona Quijota na té chatrné herce, nebo si rákosovým brkem pohráváš s motivy biblickými. Pokud si odskočíš do světa antiky, abys dovolil nahlédnout sběrateli i milovníku umění pod pokličku tehdejšího života, pak se Ti to daří opravdu přesvědčivě! Milostné scény jsou živé, lechtivé i erotické, zatímco náměty, které vycházejí z biblických příběhů, prozrazují citlivou povahu člověka, který chápe utrpení a bolest. Pokud se při realizaci kreseb rozhodneš pro knihu poezie, pak Tvoje obrázky jsou důkazem, že jsi básně nejen přečetl, několikrát přečetl, ale že ses doopravdy ztotožnil při tvůrčí práci s jejich autory, že jsi pochopil jejich svět, důvěrná sdělení i náladu, při níž pracovali.

Takové jsou nejen Tvé kresby, ale i grafické listy a drobná grafika, určená nám „posedlým“ sběratelům exlibris a novoročenek. Takový je svět, v němž žiješ v Jihlavě či na chalupě v Petrovicích, takové je Tvé umělecké dílo, kterým rozdáváš radost mnoha lidem. Patřím mezi ně a přeji Ti do dalších let života pevnou ruku, hlavu plnou nápadů a lásku Tvých bližních, bez níž se nedá žít.

Karel Žižkovský

VÝSTAVY PAVLA HLAVATÉHO K SEDMDESÁTINÁM

Ve velkém stylu oslavil Pavel Hlavatý své letošní sedmdesátiny, připadající na 4. únor 2013. A to celkem hned čtyřmi výstavami v Havířově, jak ze své vlastní tvorby, tak se sběratelských kolekcí, které průběžně představuje na mnoha výstavách v zahraničí.

První z výstav je autorský výběr volně

i užitě grafiky z let 1968–2013 pod názvem AmarCORD (Vzpomínám). Výstava, která se konala od 1. 2. do 1. 3. 2013 v Kulturním domě Leoše Janáčka, potvrdila především to, co je o Pavlu Hlavatém již dávno známé. Je jedním z nejproduktivnějších autorů v Evropě. Tematicky je jeho tvorba velmi široká, víme už jen z mnoha exlibris, že se pohybuje od námětů historických, mytologických, duchovních a hudebních až po erotiku, která je mu jistě námětově nejbližší. Je asi škoda, že Pavel Hlavatý je více známý a hlavně oceňovaný v zahraničí než u nás. Jistě o tom svědčí 50 mezinárodních cen (např. 2. hlavní cena Shanghai Expo 2010), desítky výstav po celém světě včetně Číny a Japonska, jeho účast v porotách mezinárodních soutěží a mnoho jiných iniciativ (např. zakladatel nadace I. W. A., aktivní sběratel a kustod Pražské grafické sbírky DRIT aj.).

Další havířovská výstava – Český pozdní symbolismus v grafické tvorbě první poloviny 20. století proběhla v Galerii Radost od 5. 2. do 3. 3. 2013. Právě tento komplet více než 300 prací našich předních českých grafiků byl již představen

Pavel Hlavatý, Malá mořská víla, C3/b, 1998

ve Francii, v Itálii, v Německu a v r. 2009 a 2012 v Číně. Byli zastoupeni tito autoři: F. Bílek, J. Hodek, F. Jenewein, L. Jiřincová, F. Kobliha, J. Konůpek, V. Preissig, M. Švabinský a J. Váchal.

Pavel Hlavatý – Protestkresby '68. Výsta-

Pavel Hlavatý, CX3, 1983

va, která proběhla od 7. 2. do 3. 3. 2013 v Galerii Maryčka v Kulturním domě Petra Bezruče, měla premiéru již 21. 3. 1969. Po měsíčním trvání a násilném ukončení tehdejší nomenklaturou následovala známá soudní kauza, včetně nepodmíněného trestu a mnohých zákazů činnosti. Od r. 1990, kdy byla výstava znovu otevřena v Ostravě, měla již na 20 repríz u nás i v zahraničí.

Čtvrtá havířovská výstava Franz von Bayros (1866-1924) a ti druzí, se konala v Galerii Spirála od 12. 2. do 7. 3. 2013. V jejím rámci proběhla beseda se sexuologem MUDr. Radimem Uzlem, CSc. Pavel Hlavatý prezentoval svou sbírku několika set originálů Franze von Bayros a současných umělců z celého světa, spojených tématem Art Galant. Tento významný rakouský grafik, básník a ilustrátor přelomu 19. a 20. století byl mistrem v zobrazování osobních nejintimnějších tajemství. Jeho díla vyvolávala ve své době jak obdiv, tak i nenávisť a trestní procesy. Devět let starý projekt byl již představen na výstavách v Evropě, v Číně i v Japonsku.

Z obdivu k autorovi vydal Pavel Hlavatý v r. 2002 soubor svých 20 exlibris – Homage Franz von Bayros, který je replikou, reakcí i projevem úcty k dávno zesnulému kolegovi. Své vlastní grafiky pod názvem Art galant vystavil Pavel Hlavatý v druhé polovině roku 2012 v Paříži v Musée de l'Érotisme.

Připojuji se ke všem gratulantům a přeji Pavlu Hlavatému ještě mnoho dalších osobních a tvůrčích radostí. A jak už bylo řečeno, jeho popularita a známost je asi větší v zahraničí než u nás. Snad by si zasloužil konečně soupis jeho mnoha set exlibris a především soubornější výstavu exlibris, např. při některém z našich sjezdů.

Aleš Nevečeřal

Ladislav Hodný, P7, 2013

LADISLAV HODNÝ ODSLAVIL SEDMDESÁTÉ NAROZENINY

Výstavou oslavil Ladislav Hodný své sedmdesáté narozeniny. Výstava se konala v Městské galerii U Zlatého slunce v jeho rodném městě v Týně nad Vltavou. Výstavu uvedl a Cenu města za celoživotní uměleckou tvorbu, zejména pak s přihlédnutím k popularizaci výtvarného umění a za jeho významný přínos k vytváření pozitivního kulturního obrazu města Týn nad Vltavou, mu předal starosta města Mgr. Milan Šnorek.

K výstavě promluvila galeristka Marie Hanušová, předseda Asociace jihočeských výtvarníků Vít Vavřinec Pavlík a PhDr. Ivo Šmoldas.

V kulturním programu zahráli Vladislav, Jakub a Ondřej Halamovi a Tomáš Jílek. Slavnostní vernisáž se uskutečnila v sobotu 16. února 2013 v 16 hodin.

Ladislav Hodný se narodil 14. 2. 1943 v Týně nad Vltavou, kde žije a pracuje. Ve své profesionální výtvarné činnosti se věnuje knižní vazbě, malbě, kresbě a volné grafice. Pokračuje v rodinné tradici, započaté jeho otcem Ladislavem Hodným, který patřil k vedoucím osobnostem našeho uměleckého knihařství. Uspořádal nespočet samostatných výstav doma i v zahraničí - ve Švýcarsku, Německu, Rakousku, Anglii, Belgii, Nizozemsku, Francii, Slovensku, Maďarsku a Slovinsku. Svými díly je zastoupen v mnoha veřejných a soukromých sbírkách.

Jeho tvorba, zejména umělecká knižní vazba, zaujala japonskou televizi, která nechala o životě a díle Ladislava Hodného natočit film prostřednictvím nizozemského režiséra Bena Mathona. Další film, natočený Krátkým filmem Praha, pojednává především o díle Ladislava Hodného st., ale i o díle Ladislava Hodného ml. Film byl již několikrát vysílán Českou televizí.

K výstavě byl vydán obsáhlý katalog dokumentující celoživotní dílo Ladislava Hodného - knižní vazbu, malbu a kresbu. Záznam z vernisáže naleznete na <http://www.youtube.com/watch?v=HGLpnP-jS4i8>. Prodejní výstava trvala do 6. března 2013.

Marie Hanušová

SEDMDESÁTILETÝ EMANUEL RANNÝ

Emanuel Ranný ml., malíř, grafik a ilustrátor bibliofilských tisků, se narodil 3. 2. 1943 v Brně. Vystudoval Školu uměleckých řemesel v Brně (J. Coufal, O. Zemina). Je členem SČUG Hollar. V jeho tvorbě převládají krajinné motivy transponované do abstraktního pojetí, ale s pevnou vaz-

Emanuel Ranný ml, C4, 1991

bou k realitě. Na přírodní motivy provedl pro domácí i zahraniční sběratele několik desítek exlibris, a to převážně suchou jehlou. V internetových novinách Grapheion CZ si můžeme přečíst zajímavý rozhovor autora s Martinem Hilským. Zde nalezneme rovněž autorovo životní vyznání: „Nebojím se být sám se sebou, nikdy jsem necítil potřebu připojovat se k nějakým uměleckým manifestům ani z důvodů nedostatku invence vymezovat a ohraničovat svoji tvorbu. Úplně mi stačí svoboda, pokora a dokonalé zvládnutí řemesla a materiálu. Po přečtení knihy přítele Ivana Diviše *Teorie spolehlivosti* vydané roku 2002 jsem si v paměti uložil jeho slova: ‚Naprostá lhovost ke všemu šuntu, přezíravost vůči všem zbytečným, nepodplatitelnost a neošálitelnost – neošálitelnost!‘ Člověk si má každý den způsobovat radost. I nepatr-

nou věcí nebo činem, který potěší. A tak se těšit na další den.”

Jan Langhammer

KULEČNÍKOVÁ PŘEKVAPENÍ U MARGECÍNŮ

Po léta jsem s kolegy naší severomoravské skupinky sběratelů a přátel exlibris navštěvoval Josefa u nich doma a kochal se výstavkami, které pro nás Josef aranžoval v hale svého domku na kulečnicku. Tentokrát mne pozval a s potutelným úsměvem mne vedl ke kulečnicku a já se divil a divil. Místo tradiční výstavy exlibris či listů současné grafiky z jeho rozsáhlé sbírky (má 60 vlastních exlibris, dále rozsáhlé sbírky Vladimíra Komárka, Jindřicha Pilečka, Zdeňka Mézla, Karla Němce, Jožky Barucha, Anny Mackové, Karla Demela aj.) se tentokrát na kulečnicku rozprostřela barokní atmosféra – originální grafiky Václava Hollara, Michaela Rentze, grafiky podle Karla Škréty, Jana Kupeckého, V. V. Reinera, či od německé-

ho rytce Martina Tyroffa aj. Rovněž jeho knihovna doznala změn a já čtu tituly: Zelenková – Barokní grafika 17. století v zemích Koruny české, Dostál – Václav Hollar, Pennington – A Descriptive Catalogue of the Work of Wenceslaus Hollar, Šerých – Michael Rentz fecit, Museum Bautzen - Grafik bis 1700: Von Dürer bis Sadeler a další a další.

A tak si sedáme a já se ptám po důvodech těchto změn. Josef si dolije sklenku vína (škoda že jsem zde automobilem) a vysvětluje, že to souvisí s jeho neklidnou a zvědavou náturou a že vše, co v minulosti dělal či sbíral, u něj nepřežilo desetiletku. Takto dopadla jeho činnost numismatická, bibliofilská a nyní exlibristická. Ihned mne uklidňuje, že to neznamená konec, jen přibrzdění, a že už se nemůže dočkat nového exlibris, které je „ve výrobě“ u Ladislava Kuklíka a má být hotovo do březnové valné hromady.

V současné době pilně prohledává internetové antikvariáty, zda někde nenarazí na barokní exlibris, a sní o aspoň jednom supralibros. (Věřím, že díky jeho sběratelské zánícenosti, než budete číst tento článek, jich bude mít doma alespoň deset).

Josef také nezapomíná na veřejnost a své sbírky pravidelně vystavuje ve výstavní síni u ostravské společnosti OSA projekt, kde v minulosti vystavoval grafiky, např. Petera Klůčika, i dalších žáků Albína Brunovského, dále Vladimíra Komárka a Zdeňka Mézla. V současné době zde představuje práce Anny a Jeronýma Gmelových.

Takže Jožko, k Tvým březnovým sedmdesátinám Ti přejeme pevné zdraví a hodně splněných sběratelských přání.

Stanislav Šereda

Jaroslav Dajč, *Leda s labutí, C4/col, 2010*

VZPOMÍNKY NA JUBILANTY

Bohumír JARONĚK

malíř, grafik, fotograf, a etnograf, se narodil 23. 4. 1866 ve Zlíně a zemřel tamtéž 18. 1. 1933. V letech 1927 a 1928 vytvořil v jemném dřevorytu tři exlibris pro členy rodiny (seznam č. 83, SSPE).

Bohumír Jaroněk vystudoval Střední odbornou dřevařskou školu ve Valaš-

Bohumír Jaroněk, X2, 1928

ském Meziříčí v letech 1885-1889. Poté pracoval v keramické továrně v Pécsi a ve fotoateliéru v Budapešti. Cestoval do Jeruzaléma, Neapole, Říma, Florencie, Marseille, Lyonu a Paříže, kde pracoval v Nadarově ateliéru. Nejčastěji jezdil do Vídně, kde poznal J. Engelharta (jeden z představitelů vídeňské secese) a stal se jako první Čech v roce 1905 členem vídeňského Hagenbundu.

Po přestěhování rodiny Jaroňků do Rožnova pod Radhoštěm v roce 1909 zde

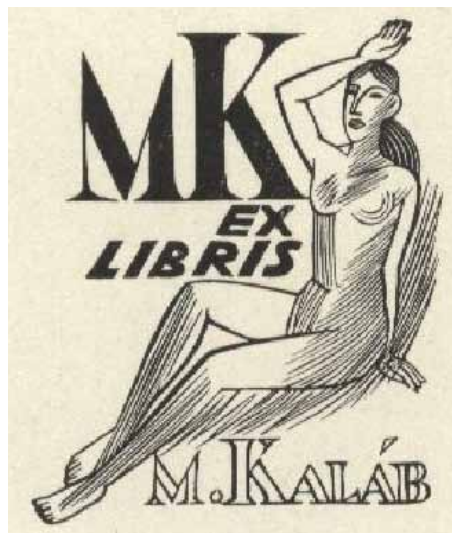
založil se svým bratem Aloisem umělecko-výtvarné dílny, kde se vyráběly dřevěné truhlíčky, kazety, dózy a hračky, vydávaly pohlednice, tkaly polštáře, kabelky, paravány a gobelíny (manufakturu vedla jejich sestra Julie). Po dvou letech přibyla malírna keramiky a porcelánu.

Zajímal se o národopis a lidovou architekturu a inicioval v roce 1911 založení Valašského musejního a národopisného spolku v Rožnově pod Radhoštěm s cílem založit Valašské muzeum v přírodě, kde by se umísťovaly roubené stavby, ohrožené ve svém původním prostředí. Muzeum vzniklo v roce 1925 a bylo otevřeno přehlídkou lidových zvyků, písní a tanců, nazvanou Valašský rok 1925.

V roce 1917 se stal spoluzakladatelem SČUG Hollar. V grafické tvorbě se inspiroval ohlasy vídeňské secese, grafikou H. Schwaigra a japonskými šablonovými tisky a vytvořil si následně vlastní styl pro tisk barevných dřevorytů. Velkým inspiračním zdrojem se mu stal Štramberk. Přestože namaloval ně-kolik tisíc obrazů, obohatil české umění především svojí grafickou tvorbou. V roce 2003 vyšla kniha 100 let od vydání 1. Jaroňkova plakátu s úvodním textem Česlava Pietoně. Kniha obsahuje barevné reprodukce dřevorytů a obrazů Bohumíra Jaroňka a malovaného porcelánu Aloise Jaroňka.

Václav MAŠEK

grafik, ilustrátor a knižní designér, se narodil 28. 2. 1893 v Buštěhradu a zemřel 26. 5. 1973 v Praze. Jako výtvarník byl autodidakt. Byl členem SČUG Hollar. Od roku 1928 vytvořil, většinou pro domácí sběratele, přes 150 vynikajících

Václav Mašek, X2, 1932

exlibris mědirytinou, dřevorytem, litografií a zinkografií, často s motivy aktů (seznam č. 104, SSPE). Osm kreseb Václava Maška Pařížský cyklus vydal Josef Hladký v Hranicích v roce 1931 na ručním papíru v 50 výtiscích; tisk Kryl a Scotti. Velice jsou oblíbeny jeho ilustrace a úpravy knih a bibliofilské tisky, například pro nakladatelství Symposion a Aventinum Praha. Jako 12. svazek edice Obolos vyšla Knižní grafika Václava Maška od Vladimíra Diviše (Praha, NČSVU 1965).

Vojtěch SEDLÁČEK

malíř, ilustrátor, grafik a výtvarný pedagog, se narodil 9. 9. 1892 v Libčanech u Hradce Králové a zemřel 3. 2. 1973 v Praze. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze (1912-1919, J. Loukota, J. Preisler, M. Švabinský). Byl členem Umělecké besedy a SČUG Hollar.

V roce 1947 byl jmenován čestným členem České akademie věd a umě-

ní. V roce 1959 obdržel čestný titul národní umělec. K sedmdesátinám (r. 1962) obdržel Řád republiky a v roce 1968 Cenu Václava Hollara za celoživotní grafické dílo. K jeho osmdesátinám (r. 1972) byla uspořádána velká výstava ve Špálově galerii v Praze. Tvorbě exlibris se nevěnoval, jsou známá pouze tři. Početnější jsou jeho novoročenky, kterých vytvořil snad až padesát, a další příležitostná grafika. Soupis jeho grafického díla zpracovala L. Sýkorová a vyšel jako

Vojtěch Sedláček, L2

příloha časopisu Hollar 32 (1961), č. 2. V grafické tvorbě často používal litografií štětcem, podobně jako u svých tušových kreseb. Náměty čerpal z venkovského života; jeho krajiny jsou dotvářeny lidskými postavami při práci a hospodářskými zvířaty. Je pro něj charakteristická rychlá, uvolněná kresba. Na počátku jeho bohaté ilustrační tvorby jsou ilustrace k romá-

nu Charlese de Costera: Hrdinné, veselé i slavné příběhy Thylberta Ulenspiegela (1933).

Zdenek SEYDL

malíř, grafik, ilustrátor a úpravce knih, scénograf a tvůrce filmů, se narodil 29. 4. 1916 v Třeboni a zemřel 17. 6. 1978 v Dobřichovicích. Po jednoročním kursu grafických technik na Státní grafické škole v Praze se v letech 1933 až 1936 vyučil typografem v České grafické unii v Praze. V následujících letech 1936 až 1941 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze kreslení a monumentální malbu u prof. F. Kysely. První samostatnou výstavu (s A. Paderlíkem) měl v roce 1943 v síni Mánesa v Praze. V roce 1945 se stal členem SČUG Hollar. Od roku 1947 připravoval animované, kreslené a

Zdenek Seydl, L1/6, 1963

Zdenek Seydl, L1/5, 1965

loutkové filmy. V roce 1949 započala jeho spolupráce s nakladatelstvím Československý spisovatel, kde se posléze stal vedoucím výtvarným redaktorem. Jeho výtvarnou práci ovlivnil tříměsíční pobyt v Číně, kde byl společně se sochařem Vincencem Vinglerem. V roce 1958 vyšla jeho monografie od Miroslava Lamače. Pro sběratele bylo šťastné období v letech 1963 až 1978, kdy vytvořil 62 exlibris barevnou litografií nebo serigrafii a srovnatelné množství novoročenek. Jeho kresba, písmo, rozložení barev, nápaditost a jemný humor daly vzniknout zcela ojedinělým, neobyčejně výtvarně hodnotným exlibris a novoročenkám. Soupis exlibris sestavil dr. L. Loubal s použitím předchozího soupisu F. Nového (Zprávy SSPE 1987, č. 3, str. 6-8). „Ex libris je laskavá pokrouťka slazená humorem a okořeněná moudrostí a pro malíře maturitou, co dovede,“ říká

mimo jiné Z. Seydl (Zprávy SSPE 1969, č. 7-8, s. 1-2).

V roce 2001 vyšel katalog (96 stran) k výstavě jeho celoživotního díla (Praha, Cheb, Mariánské Lázně, Náchod a Karlovy Vary), autorky: Jana Šálková a Claudine Končinská, který mimo množství reprodukcí obsahuje soupisy jeho výtvarných děl v různých oborech: knižní obálky, kresby, protiválečný cyklus (1943-1944), kresby z Pražského povstání, oleje, užité umění, plakáty, ilustrace ke knihám, kostýmní návrhy, animované filmy. Bohužel exlibris a novoročenky unikly pozornosti autorek. Autorem listu Slovníku tvůrců exlibris je Ing. M. Humplík (SSPE 2009).

Jiří Antonín ŠVENGBÍR

rytec, grafik a tvůrce poštovních známek, se narodil 19. 4. 1921 v Praze a zemřel 3. 3. 1983 tamtéž. Vyučil se rytcem a modelérem ve firmě Bäcker na Smíchově. Po válce studoval na VŠUP v Praze (grafická speciálka A. Strnadela). Byl členem SČUG Hollar od roku 1959.

Jeho knižní značky, které tvořil v letech 1940 až 1982, byly obdivovány pro své skvostné provedení v miniaturních

J. Švengbír, C2, 1965

ocelorytinách, mědirytinách a částečně v rytinách do zinku. Podle soupisu, který zpracoval V. Bujárek a Ing. L. Rubáš (SSPE 1992), jich vytvořil pro zahraniční i domácí sběratele 322. Jejich častým motivem je architektura Prahy, ozdobné prvky architektury, stylistické zobrazení slunce, portréty osobností a přírodní motivy. Za exlibris získal řadu ocenění (1963 Cannes, 1965 Paříž, 1966 Olomouc).

Své rytecké umění významně uplatnil při rytí československých poštovních známek po 2. světové válce. V letech 1947 a 1948 vyryl své první známky podle návrhů Karla Svobinského (950 let od smrti sv. Vojtěcha, 600 let Univer-

Jiří Švengbír, C1/3, 1971

zity Karlovy). Celkem vyryl 250 poštovních známek, které byly většinou rovněž jeho autorskými návrhy. Ilustroval knihy a bibliofilské tisky, vytvářel novoročenky a zdobil porcelánové talíře.

Krátký přehled života a díla Jiřího A. Švengsbíra je uveden v listu Slovníku tvůrců exlibris, jehož autory jsou dr. I. Prokop a Ing. L. Rubáš (SSPE 1997).

Emilie TOMANOVÁ

grafička a ilustrátorka, se narodila 23. 1. 1933 v Praze (jako Matošková) a zemřela 16. 3. 1994 tamtéž. Studovala na Státní grafické škole v Praze (prof. Z. Baláž a P. Dillinger) a na Akademii výtvarných umění v Praze (1951-1956, prof. V. Pukl). V roce 1954 se provdala za grafika a ilu-

Emilie Tomanová, C3, 1990

strátora Karla M. Tomana, svého staršího spolužáka. Byla členkou SČUG Hollar od roku 1965.

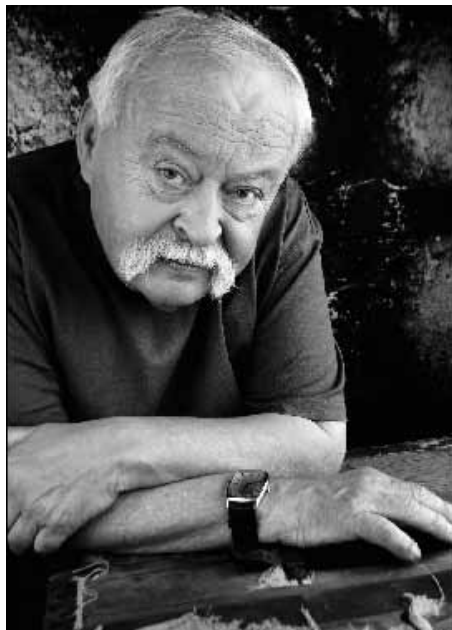
Ve své grafické tvorbě využívala techniku leptu, ale také suchou jehlu. Nevyhýbala se ani litografii. Tvorbě exlibris se věnovala sporadicky a je zaznamenáno přibližně 25 exlibris pro přátele, domácí i zahraniční sběratele a pro grafické soubory vydávané SSPE. Její exlibris se vyznačují poetikou a symboly v kombinaci s přírodními náměty. Pravidelně vytvářela novoročenky, tedy spíše volné listy, které zasílala svým přátelům. Těžištěm její výtvarné práce byla volná grafika, grafické cykly (Snáře – 1981, Rusalka – 1982, Vzpomínky – 1982, Domov – 1984-1985) a soubory grafických listů, např. na motivy Erbenovy Kytice (1978-1981). Další informace o autorce nalezneme v listu Slovníku tvůrců exlibris, který napsal dr. I. Prokop (SSPE, 1999).

Emilie Tomanová, C3

Jan Langhammer

ZEMŘEL OLDŘICH KULHÁNEK

souzeny ke zničení (společně s grafikami jeho přítele Jana Krejčího) a potom rozkradeny, a on nesměl vystavovat. Exlibris Oldřicha Kulhána patří v současnosti mezi nejvyhledávanější od českých autorů. Dokumentaci exlibris O. Kulhána se věnovali manželé Kalabusovi a podle jejich seznamu z roku 2000 a dodatku jich vzniklo více než 200 kusů. V knize Oldřich Kulhánek Exlibris, vydané nakladatelstvím G-DESIGN CZ v roce 2010, jsou téměř všechna tato exlibris barevně reprodukována. Významnou monografii Evy Petrové Oldřich Kulhánek - kresby a grafika 1964/1996 vydalo nakladatelství Akropolis v Praze v roce 1997. V letech 1992 až 1993 pracoval O. Kulhánek na výtvarných návrzích nových českých bankovek, jejichž konečné provedení je

Oldřich Kulhánek, kreslíř, grafik, ilustrátor, tvůrce poštovních známek a bankovek, zemřel 28. ledna 2013 v Praze. Narodil se tamtéž 26. 2. 1940. Byl žákem K. Svobodského na VŠUP v Praze. Jeho doménou byla vynikající kresba, zejména portrétů, lidských těl a zvířat. V této tvorbě byl nedostižný a světově uznávaný a byl jedním z mála současných umělců, kteří považují dokonalou kresbu za základ výtvarné činnosti. Své kresby využíval mistrně v grafických technikách leptu a zejména litografie. Umožnil tak šíření svého věhlasu po světě grafickými listy na mnoha výstavách a prodejem. Tvorba exlibris byla pro něho jednou z možností, jak dát o sobě vědět v době normalizace po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa, kdy byly jeho grafiky, protestující proti násilí, od-

Oldřich Kulhánek, L1, 1978

i po dvaceti letech vysoce hodnoceno. Byl rovněž autorem mnoha českých poštovních známek; zobrazují české a světové osobnosti a kulturní a architektonické dědictví našich zemí.

Při posledním rozloučením s Oldřichem Kulhánkem 4. února 2013 řekl prof. Josef Koutecký ve smutečním proslovu mimo jiné toto: „Oldřich Kulhánek vynikal nad jiné osobní i profesní mravností, ušlechtilostí ducha, pevností charakteru, nesmlouvavou statečností, rozvážnou

promyšlenou moudrostí, širokou klasikou vzdělaností, sebekázní, která se tyčila před přisnosit k ostatním, obětavostí, kritickým svědomím, pracovitostí. Avšak vynikal stejnou měrou i taktem a ohleduplností, dobrotou srdce a láskou a oddaností i vnímáním člověčenství. Byl příkladným žákem velikého učitele profesora Karla Svolinského a důvěryhodnou osobností mnohým.“

Jan Langhammer

PŘÍBĚH JEDNÉ VÝSTAVY ANEB SBĚRATELÉ SOBĚ A O SOBĚ

Sběratelé a přátelé exlibris z regionu byl název výstavy, kterou připravily hradecká a pardubická sekce SSPE v roce 2010 k příležitosti sjezdu SSPE, který se konal v Hradci Králové. Ojedinelá výstava, která prezentovala sběratele z východočeského regionu, se účastníkům sjezdu líbila a následně pak putovala republikou do Galerie Duke v Litomyšli, dále pak do Galerie J. A. Komenského v Kyjově. Výstavu doplnili místní sběratelé při její prezentaci v Městském muzeu Moravská Třebová a také v Galerii pod radnicí v Ústí nad Orlicí přibyly další panely.

Naposledy byla výstava instalována loni v březnu v prostorách Státního okresního archivu v Pardubicích, zejména zásluhou dlouholeté pardubické sběratelky paní Elišky Rybičkové. Archiv výstavě poskytl prostory a pomohl s instalací, ale hlídací službu si museli vykonávat sami sběratelé.

Výstavu iniciovala hradecká sekce SSPE a to především Marie Rumlarová a Ing. Jiří Soukup, kteří odvedli největší díl organizační, propagační i skutečné práce.

Výstava, která měla představit současné, ale i nežijící sběratele z východních Čech, neměla sice pevnou dramaturgickou linku, ale její výsledná tvář je zajímavá a vyovídající. Tím, jak výstava putovala po

Anna Macková, X2/4, 1945

dalších „sběratelsky bonitních“ místech (Moravská Třebová, Ústí nad Orlicí), nabalovala se podobně jako sněhová koule způsobující lavinu. Její výsledná tvář byla pro neinformované příchozí diváky poučná, zajímavá a snad i poutavá. Dozvěděli se, co je to exlibris, seznámili se s jeho proměnami a zhlédli více než 50 panelů jednotlivých sběratelů regionu, které byly po cestě republikou ještě doplněny i o několik méně známých tvůrců exlibris. Několik panelů bylo tematicky věnováno Hradci Králové a Pardubicím. Ve vitrínách si také mohli prohlédnout řadu katalogů z chrudimských trienále, katalogy dalších výstav exlibris i část bohaté publikační činnosti SSPE – Knižní značku, Sborníky a další publikace o tvůrcích a sběratelích exlibris.

Co výstava poskytla nám, již znalým současným sběratelům? Setkání se sběrateli, s kterými se již osobně setkat nemůžeme. Například se sběrateli hradecké provenience L. Pitthardem, F. Tichým, V. Paulusem, E. Hloupým, V. Rejchlem, J. Vavrdou, V. Štindlem, F. Dvořáčkovou a K. Samsíňákem. Z pardubických sběratelů měl svůj panel pouze A. Rybička, ale se jmény dalších jsme se setkávali na vystavených exlibris – jedná se zejména o M. Cinnera, J. Čížka a F. Schmidta.

Současní sběratelé připravili jeden či více panelů a každý tam o sobě a o svém sběratelském úsilí a krédu napsal několik slov. Bylo velmi zajímavé pročítat si věty lidí z různých oborů, které spojila láska ke grafice a výtvarnému umění. Bohužel z těch sběratelů, kteří panely připravili, se pardubického reprizování této výstavy nedožili L. Ladýřová a V. Mikule.

Na panelech bylo více než 450 exlibris a setkali jsme se tam s téměř všemi autory, které známe a sbíráme nebo alespoň obdivujeme - klasikem Josefem Vá-

chalem počínaje a současným úspěšným mladým tvůrcem Janem Černošem konče. Výstava také prezentovala řadu různých sběratelských záměrů – z tohoto šálku chci upozornit na panel pardubického sběratele, hudebního badatele a publicisty Miloslava Hanuše, který použil řadu svých exmusicis od Jiřího Boudy jako záhlaví jednotlivých kapitol v publikaci o muzikantech východních Čech Hudební motivy.

Přivedl jsem na tuto výstavu svého kamaráda, který je členem Klubu sběratelů kuriozit a jeho sběratelským oborem jsou odznaky, nejvíce letecké, a v tomto oboru je českou dvojkou. Prohlédl si výstavu a řekl mi – nic takového my nemáme. My jezdíme po burzách a prodáváme a kupujeme, ale že bychom se dali dohromady, vystavovali společně a publikovali v takové míře - to tedy u nás není. Ano, sběratelství exlibris je něco jiného,

Jiří Bouda 97

Jiří Bouda, L1/5, 1997

Jan Černoš, C3+C4, 2007

sběratel exlibris nejen sbírá již vytvořená, ale i zadáváním svých exlibris tvoří další objekty ke sbírání.

A zajímá se i o tvůrce a také se stýká s dalšími kolegy sběrateli, aby mohl to, co za-

dal, vyměnit. I když princip prodeje a nákupu už do sbírání exlibris proniká stále silněji.

Vzpomínku na tuto výstavu ukončím myšlenkou, kterou jsem si přečetl na panelu autora a sběratele Lubomíra Netušila: „Největším přínosem sběratelství je pro mne přátelství s řadou milých lidí, které bych jinak nepoznal a také prohlížení drobné grafiky. To je dobrým prostředkem k relaxaci.“

V současné době je tato výstava po dvou letech putování již minulostí. O další umístění výstavy již nebyl zájem. Výstava byla rozebrána a lístky vráceny majitelům. Každý z účastníků obdržel CD výstavy. V návaznosti na výstavu se připravuje vydání vzpomínkového sborníku.

Zdeněk Řehák

ZEMŘEL Ing. ANTONÍN KOVAŘÍK, CSc.

Sbíral exlibris a novoročenky – dožil se vysokého věku ve sběratelské aktivitě. Toto platí v plné míře o panu Ing. Antonínu KOVAŘÍKOVÍ, CSc., který by se 20. prosince 2012 dožil devadesáti let. Usměvavý, vlídný účastník našich sjezdů a setkání patřil se svojí paní Vilčou neodmyslitelně ke skalním sběratelům. Ke sbírání ho přivedl jeho otec Antonín Kovařík (1896-1951), který byl krátce členem našeho spolku.

Antonín Kovařík strávil profesně svůj sladký život v cukrovarnickém průmyslu jako řídicí pracovník a později jako ředitel Výzkumného ústavu cukrovarnického. Současně byl redaktorem Listů cukrovarnických. Členem SSPE se stal v roce 1951 a jeho první exlibris bylo od Pavla Šimona (v roce 1952) a pro jeho paní Vilču od Jaroslava Lukavského (v roce 1953). Vlastnil společně se svojí paní

Petr Melan, Lady Macbeth, C3+C5, 2008

dlouhou řadu exlibris a novoročenek od vynikajících českých grafiků. Své sbě-

ratelské vyznání nám napsali manželé Kovaříkovi v článku Padesát let (převážně radostného) života s novoročenkami, který byl uveřejněn ve Sborníku pro exhibis a drobnou grafiku 2004.

Antonín Kovařík, který zemřel 27. 7. 2012,

zůstane natrvalo v našich vzpomínkách. Jeho osobnost nám budou připomínat drobné grafické lístky, které s velkorysostí vyměňoval se svými sběratelskými přáteli.

Jan Langhammer

ZEMŘEL IVAN DILLINGER

Ivan Dillinger, syn malíře, grafika a výtvarného pedagoga Petra Dillingera, se narodil 30. 7. 1941 v Brně. Byl technikem v podniku ŠKODA Praha, odborníkem pro turbogenerátory. Otec mu zemřel, když mu bylo 13 let, a Ivan věnoval velkou energii propagaci a vystavování malířského, ilustrátorského a grafického díla svého otce, zejména po roce 1989, kdy padla omezení. Jedna z posledních krásných výstav se konala v loňském roce v Plzni (viz Knižní značka 1/2012, s. 23). I. Dillinger vydával v pohlednicových formátech grafické soubory svého otce – vyšlo jich celkem sedm, např. Don Quijote a Malostranské zahrady. Členem SSPE byl od roku 1995. Ivan Dillinger byl číno-rodým a dobrým člověkem. Zemřel 15. 2. 2013 v Praze. Čest jeho památce!

Jan Langhammer

Petr Dillinger, X2, 1941

JAK JSEM SE POTKALA S GRAFIKOU

Nebylo snadné napsat krátké povídky, jak mě „čapla“ grafika. Jako samouk jsem ovlivněna sem tam docházením do „lidušky“ (Lidová škola umění v Českých Budějovicích) v sedmdesátých letech minulého století pod vedením akad. malíře Milana Peterky a akad. malíře Václava Boukala. S grafikou jsem začala „koketovat“ až poté, když jsem udělala pár monotypů a rozhodla se s drzostí mládí s nimi jít na výstavu. Pak mě se zdviženým prstíkem jeden „opravdový“ výtvarník upozornil, že grafika je nádherný fenomén a věda, a že to není jen plácání barvy na sklo a otištění sice krásných nahodilostí, ale...

Doma jsem našla plno výtvarných knížek po tatínkovi, vyžebkala jsem od klempířů pozinkovaný plech, na stavbách uloupila kus téru a podle receptu z knihy Zdeňka Juny uvařila svůj první kryt na lept. Jen nepoplést co se do čeho lije, zda voda do kyseliny,

*Jaroslav Šefl, novoročenka
Svatopluka Samka, C3, 1937*

nebo obráceně. To sehnat někde hlubotiskový lis bylo složitější. První otisk... a byla jsem lapena. Další přece bude jistě lepší... a tak šlo dál.

Tak šel čas a můj pokus jít na „akádu“ nevyšel. Další pokusy jsem již ani nezkoušela, neboť krátce za sebou mi dva synci vyplnili na delší dobu všechny čas. Přesto jsem s přestávkami vyškrobala, nebo vyleptala nějakou destičku. Říkám tomu, že štouřám do plechu z nějakého puzení. Ale když mě občas také někdo pochválil a řekl si o další obrázek - „Víš, potřebuji pro tetičku ‚Budějce‘, žije v zahraničí a stýská se jí“.

Tak jsem dělala radost svým blízkým, kolegyním a kamarádům a hlavně sobě. České Budějovice je krásné malebné město a já jsem patriot, žiji tu celý život, a tak se stále vracím k zákoutím u Železné panny a na Piaristické náměstí se solnicí a to naše kouzelné náměstí

Narodila jsem se 11. 9. 1949 v Českých Budějovicích v rodině

akad. malíře Františka Hrubého (krajinářství u Otakara Nejedlého v letech 1945-1951). Vyučila jsem se prodavačkou průmyslového zboží a nástavbové večerní studium jsem zakončila maturitou. Od roku 1976 jsem zaměstnána v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích v reprografii. Výtvarné vzdělání, vyjma v "lidušce", nemám žádné. V minulosti jsem se účastnila několika amatérských výstav, ale to nestojí za řeč. Dvě výstavy jsem si udělala v knihovně, kde jsem zaměstnaná na plný úvazek, a ač jsem již důchodkyně, stále mě práce baví. Exlibris jsou moje radost, když mohu připravovat výstavy v knihovně ze sbírky Svatopluka Samka, která je ve fondu knihovny. Výstav bylo již od roku 2002 devatenáct: 2002 Úvod – počátky exlibris, 2003 Josef Váchal, 2003 František Koblíha, 2005 Jihočeští výtvarníci, 2006 Stanislav Kulhánek a Jan Konůpek, 2007 Josef Hodek a Jaroslav Dobrovolský, 2008 Jiří Antonín Švengsbír a Karel Štěch, 2009 Anna Macková a PhDr. Jaromír Malý, 2010 Jaroslav Vodrážka a Otakar Štáfl, 2011 Otakar Vaňáč, Karel Votlučka a Ctibor Šťastný, 2012 Vojtěch Preissig a Alois Moravec a další dvě jsou připraveny na rok 2013 – Láďa Novák (březen) a Jan Halla (říjen).

Láďa Novák, P1/4, 1916

Vlasta Lavičková

ZEMĚDĚLSTVÍ PEČUJE O UMĚNÍ

Ministerstvo zemědělství České republiky v rámci Programu rozvoje venkova 2007 až 2012 uvádí v části Zlínský kraj v Ose IV projekt: Záchrana historicky chráněné budovy fary a s vybudováním centra mládeže a expozici Arnošta Hrabala v Buchlovicích; rok dokončení 2010, výše podpory 1 600 000 Kč. Páter Arnošt Hrabal (1886-1969), místní rodák, známý grafik a římskokatolický kněz, na buchlovické faře působil v letech 1937 až 1969. Pro nás je zajímavá jeho bohatá tvorba exlibris budící sběratelský zájem. V literatuře je uváděno 236 exlibris z jeho tvorby.

Zdroj: Úspěšné projekty Programu rozvoje venkova. Ministerstvo zemědělství České republiky. Praha 2012. http://eagri.cz/public/web/file/178159/Uspesne_projekty_PRV.pdf Programový dokument byl schválen v květnu 2007 s rozpočtem 3,6 miliardy EUR na období 2007-2013, z toho 2,8 miliardy EUR bude z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Ing. Jiří Soukup

Arnošt Hrabal, X2, 1928

PUTOVNÍ VÝSTAVA HERALDICKÝCH EXLIBRIS

Hukvaldská heraldická galerie připravuje na letošní rok putovní výstavu heraldických exlibris, na níž bude asi 100 exlibris z různých zemí vzniklých od 18. století po současnost. Termíny jednotlivých výstav jsou na webové stránce společnosti (www.hhg.cz); v době našeho sjezdu v Táboře plánují tuto kolekci vystavit v Městské knihovně v sousední Plané nad Lužnicí (od 2. 9. do 30. 9. 2013).

Milan Humplík

Poznámka: Zájem o historická exlibris není u nás, na rozdíl, např. od Velké Británie a Francie, velký. Základní prací je kniha dr. B. Lify: Exlibris a supralibros v českých korunních zemích v letech 1000 až 1900 (Praha, SSPE 1980) a dále pak články M. Riedla a M. Hálové ve Sbornících SSPE.

VÝSTAVY EXLIBRIS V KARLOVÝCH VARECH

Ze své rozsáhlé sbírky připravil místopředseda a jednatel našeho spolku pan Ing. Milan Humplik dvě významné výstavy exlibris v našem největším lázeňském

Michail Vercholancev, X2

městě Karlových Varech. První z výstav s názvem Současné české a slovenské exlibris se uskutečnila v Krajské knihovně Karlovy Vary v době od 18. 2. do 28. 3. 2013. Vystavená exlibris předních českých a slovenských výtvarníků vznikala v průběhu posledních dvaceti let a jistě návštěvníky překvapila vysoká výtvarná kvalita prací tvůrců exlibris. Druhá výstava s názvem Současné ruské exlibris se konala v Galerii Imperiál v 1. patře Hotelu Imperiál od 4. do 31. 3. 2013. Výstava zaujala lázeňské hosty ruské národnosti a představila jim a dalším návštěvníkům tvorbu exlibris významných ruských výtvarníků. Obě výstavy dobře reprezentovaly náš Spolek sběratelů a přátel exlibris, který byl spolupořadatelem obou výstav. Škoda, že jsme nemohli na výstavě upozornit předem v našem časopisu.

Jan Langhammer

RUDOLF II. A MISTŘI GRAFICKÉHO UMĚNÍ

Císaře Rudolfa II. obdivujeme jako humanisticky vzdělaného, uměnímilovného mecenáše a sběratele umění. Trochu neprávem jsou opomíjeny jeho politické úspěchy. Záslouhou jeho diplomatické obratnosti vládl v Evropě mezi protestanty a katolíky relativní mír. Teprve po jeho smrti přichází zničující třicetiletá válka.

V období panování Rudolfa II. byla Praha jedním z hlavních evropských uměleckých center. Dnes s hrdostí užíváme pojmy jako rudolfínské umění, rudolfínský manýrismus nebo pražská škola.

Na dvoře Rudolfa II. žilo velké množství umělců z celé Evropy, kteří se zde navzájem ovlivňovali a inspirovali. Náboženské motivy obrazů příliš nevyhovovaly

císařovu vkusu. Ten měl v oblibě složitá mytologická témata se skrytými alegorickými významy. Ikonografie těchto zašifrovaných významů v obrazech jsou pro nás bez důkladné znalosti mytologie, emblematicky, historie a dobových souvislostí nesrozumitelné. Mnoho uměleckých děl vznikalo za přímé součinnosti vzdělaného císaře. V období antiky bylo malířství kladeno na úroveň literatury, geometrie a hudby. Záslouhou Rudolfa II. byli malíři poprvé v zemích na sever od Alp přeřazeni z dřívějších řemeslníků mezi umělce a dostávali šlechtické tituly (Hans von Aachen v r. 1595).

Grafiky v té době neplnily pouze uměleckou roli, ale byly též nositeli a zprostředkovateli informací o kulturním ži-

Jan Muller podle Bartholomea Sprangera, Oreada odstraňuje trn z nohy Fauna, C2, po roce 1590

votě, o osobnostech a o dění. Dřevořez používaný za panování Maxmiliána I. byl za Rudolfa II. nahrazován mědirytnou a leptem.

Prvním císařským dvorním rytcem byl Martino Rota (asi 1520-1583), malíř dalmatského původu, kterého v této funkci nahradil Aegidius Sadeler (1570 Antver-

py – 1629 Praha), jemuž byl přiznán také tento císařský titul. Sadeler byl vynikající kreslíř a brilantní rytec, který využíval proměnlivou šířku šrafury k docílení vjemových efektů trojrozměrnosti. Dokázal na měděnou desku přenést předlohu, která nebyla zrcadlově obrácená, tzn., že nepoužíval obvyklé prorytí kresby. Rudolf II. uchovával měděné Sadelerovy desky, ze kterých se tisklo, ve své kunstkomoře ve společnosti Dürerových desek. Z toho je zřejmé, jak si jich cenil.

Ke čtyřstému výročí úmrtí císaře Rudolfa II. uspořádala Národní galerie hodnotnou tematickou výstavu věnovanou grafickému umění. V konírně Paláce Kinských je vystaveno 58 grafických listů a knih od nejvýznamnějších autorů tzv. rudolfínského okruhu, ke kterým patřili Hendrick Goltzius, Aegidius Sadeler, Lucas Kilian, Jan Muller a další, kteří mnoh-

dy tvořili podle předloh tehdejších nejvýznamnějších umělců, jako byli Hans von Aachen (Kolín nad Rýnem 1551(2) – Praha 1615), Bartholomeus Spranger (Antverpy 1546 – Praha 1611), Josef Heintz st. (Basilej 1564 – Praha 1609), Roelant Savery (Kortrijk 1576 – Utrecht 1639), Pieter Stevens (Mechelin 1567 – Praha (?) po 1624), Adrian de Vries (Den Haag 1545 – Praha 1626). Skoro všichni výše jmenovaní dožili svůj život v Praze, včetně Sadelera.

Spolek SSPE byl prostřednictvím svých členů zastoupen na slavnostní vernisáži a také zápůjčkou grafik pro tuto výstavu. Kurátorkami výstavy jsou Alena Volrábová a Blanka Kubíková. Výstava se koná v Národní galerii, Palác Kinských, Staroměstské náměstí 12, Praha do 26. května 2013.

Ing. Ivan Boháč

JUBILANTI HOLLARU 2013

Letošní jubilanti, členové SČUG Hollar, se představili na tradiční úvodní výstavě v Galerii Hollar zahájené 2. 1. 2013 Vladimírem Suchánkem a s úvodním slovem Aleny Laufrové. Zazpívala a na kytaru zahrála Martina Trchová.

Kulaté a půlkulaté jubileum slaví letos 32 členů Hollaru. Z věkového hlediska znepokojuje malý počet mladších jubilantů; ve věku 50 let nikdo, 55 let 2 a 60 let 1.

Dovolte, abych citoval moudrá slova Aleny Laufrové z úvodu k výstavě: Je běžné a pochopitelné, že významná životní jubilea jsou pokládána za důvod k zamýšlení a bilancování pracovního úsilí oslavenců. Výstava jubilantů potvrzuje, že u umělců není přímé souvislosti mezi věkem a tvůrčí invencí. Energie a touha hledat a bořit tradiční formy uměleckého vyjádření nemusí věkem slábnout. Urču-

jící je stav ducha. Platí, že bez ohledu na věk budou vždy někteří umělci pevně zakotveni ve svém výtvarném názoru, který celoživotně svým dílem potvrzují.

A jiní autoři mají neustálou potřebu jít dál, zkoušet a měnit svoji výrazovou škálu, i za cenu rizika omylu.

Mezi jubilanty jsou rovněž významní tvůrci exlibris a novoročenek: Vladimír Suchánek, Blanka Votavová, Karel Šafář, Emanuel Ranný, Eva Vlasáková, Dušan Kállay, Pavel Sivko, Róbert Brun, Bohunka Waageová a Igor Benca.

Mě osobně zaujali následující výtvarníci a jejich díla: kresby a litografie Jin-dřicha Kovaříka svojí nadsázkou a ironií pohledu, např. kresba Rytířka a její družina nebo litografie Modlitba a modlitbové katolické výchovy, barevné lepty Jaroslava Šerých, humorné linoryty Aloise Mikulky, např. Ach ty moje lejdy, proč ne-

můžeš spát, proč mi musíš tajně kapsy šacovat. Kdyby se ti poved hon a našlas v nich milion!, mistrné barevné litografie Vladimíra Suchánka, zádumčivé kombinované techniky Blanky Votavové, barevné lepty klaunů Karla Šafáře, nápadité a barevné nekonveční lepty Evy Vlasákové a helénistické náměty leptů Duša-

na Kállaye, např. Eurydika v Tróji, Hekaté a Eurydika. Výstava je svojí různorodostí podobná tradiční závěrečné výstavě komorní grafiky pořádané v Galerii Hollar na závěr roku a opět potvrzuje vysokou kvalitu umělecké tvorby členů Hollaru, tentokrát letošních jubilatů.

Jan Langhammer

PIVOVARSKÉ EXLIBRIS

Na sjezdu v Plzni mně darovala paní Rosemarie Aschenbach exlibris Jos. V. Nováka s námětem pivovaru. Požádal jsem o pomoc paní Radoslavu Šestákovou z historického archivu Plzeňského Prazdroje a toto je její odpověď: „Ex libris Jos. V. Novák není příliš zdařile výtvarně zpracováno, některá písmena jsou obrácena, ale to jen tak na okraj.

S vyobrazením pivovaru bych si nedělala velké naděje, protože obrázek je zřejmě pivovar stylizovaný – komíny, kouř, budovy, povoz s koňmi a skládka sudů, to jsou atributy všech pivovarů. V našich análech jsem našla Josefa Vincence Nováka, nar. 1842, zemř. 1918, který byl majitelem technické kanceláře, později založil strojnickou továrnu a zrekonstruoval – zařídil řadu pivovarů v Rakousko-Uhersku i jinde. Měl syna Josefa Vincence, nar. 1876, zemř. 1941, který byl v letech 1899–1910 nájemcem a sládkem v pivovaru ve Vysoké Libni, od roku 1910–1917 nájemcem a sládkem v pivovaru U Bucků v Praze na Novém Městě, od roku 1918 do roku 1930 majitelem pivovaru v Praze - Vršovcích a byl též starostou společenstva pražských sládků.“

Majitelem je pravděpodobně syn, ale autora leptu exlibris se nepodařilo zjistit. Prosím čtenáře Knižní značky o pomoc.

Jan Langhammer

PUBLIKACE

Slavomil VENCL: České grafické novoročenky

Vydala a vytiskla Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s r.o. v prosinci 2012, 216 stran, ISBN 978-80-7415-069-2.

Dlouho očekávaná a připravovaná publikace čestného člena SSPE, která formálně i věcně navazuje na jeho předchozí monografii České exlibris (Hollar Praha, 2000) je prvním, velmi erudovaným pokusem o syntézu současných znalostí jedné z forem příležitostné grafiky.

V úvodních a závěrečných kapitolách se věnuje minulosti vánočních a novoročních přání, vývoji české moderní novoročenky, její typologii a sběratelství; jádrem monografie je encyklopedický záznam o přibližně 650 tvůrcích novoročenek dokumentovaný asi 230 převážně barevnými reprodukcemi jejich prací a odkazy na literaturu. Kniha má stručné anglické resumé.

Ani v této stručné informaci nelze pominout skvělou grafickou úpravu knihy (je dílem autora!) a příkladné provedení tiskařských prací včetně skenů, sazby i fi-

nální úpravy, kterou provedla Nová tiskárna v Pelhřimově (řídí ji pan Bedřich Kocman, rovněž člen SSPE).

Milan Humplík

MALÉ MONOGRAFIE EXLIBRIS

V poslední době se na mezinárodním „sběratelském trhu“ objevily dvě nové edice malých monografií o tvůrcích exlibris.

Čínské nakladatelství Baihua Literature and Publishing House v Tianjinu vydává v malých sériích pod názvem **Excellent Selection of International Exlibris Artists** publikace o sběratelsky atraktivních autorech exlibris z celého světa. Edici vede redaktorka Hua Shaoying, která je současně členkou předsednictva čínské exlibristické společnosti a sama také exlibris tvoří.

V první sérii v roce 2009 vyšly monografie J. Brázdy, J. Jordanova z Bulharska, M. R. Bayense z Belgie, Takeshi Katoriho z Japonska, V. Zujeva z Ruska, Wu Bin z Číny a sešit o sbírce manželů Vaterschootových z Holandska.

Ve druhé sérii jsou zastoupeni bulharští grafici E. Penkov a H. Naidenov, V. Tyczová z Polska, R. Šustov z Běloruska a z Číny Zhang Jiangrui, Zhang Yang a Bai Jiru. Pu-

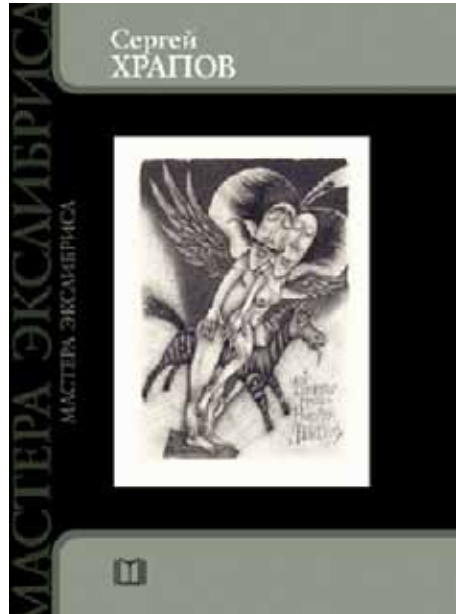
blikace mají kolem 30 stran, jednu až dvě barevné ilustrace se standardním popisem na stránce a text o autorovi v čínštině a angličtině v rozsahu stručného slovníkového hesla. Mají jednoduchou grafickou úpravu, která dává vyniknout reprodukcím, jsou dobře vytištěny; na evropské poměry jsou však poněkud chudé na věcné informace o tvorbě. Domnívám se, že jsou určeny spíše k propagaci exlibris v Číně než sběratelským zájmům. Sešity mají rozměr 185:210 mm, náklad neznáme.

Nakladatelství Sergěje Brodoviče v Kijevě vydalo v letech 2006–2011 v nákladu po 1000 kusech s názvem **Mistři exlibris** celkem 21 malých (formát A5) monografií prestižních ukrajinských (11), ruských (6) a běloruských (4) umělců, mezi nimiž jsou např. R. Romanišin, J. Jakovenko, M. Vercholancev, J. Štapakov, A. a G. Pugačevští nebo J. Ljukšin. Publikace mají na šestnácti stranách 14 ilustrací, portrétní fotografii a stručný životopis umělce s krátkou studií; vše rusky. Textová část v angličtině spolu se seznamem dosud vytvořených exlibris je na vloženém dvoulístu.

Sešity mají jednotnou, nápaditou úpravu a jsou velmi dobře vytištěny na kvalitním papíru. Oproti čínským publikacím mají vložením soupisu mnohem vyšší informační hodnotu, při čemž počet ilustrací k charakteristice práce autora zcela postačuje.

Milan Humplík

ČASOPISY

■ L'EX LIBRIS ITALIANO

roč. 18, čís. 1, 2012

Předseda AIE (ASSOCIAZIONE ITALIANA EX LIBRIS) Mauro Mainardi se věnuje ve třech článcích pozoruhodným osobnostem, a to Filippovi de Pisis (1896-1956) a Furiovi de Denaro (1956-2012), kteří vytvořili také ojedinělá exlibris.

Krátký text je o milánské výstavě 150 let exlibris. Patricia Foglia se zamýšlí nad exlibris vztahujících se ke sjednocení Itálie, věnovaných historii a významným Itálům. V podobném duchu píše i M. Mainardi, hlavně stran sjednocení Itálie na základě dantovské italštiny. (On sám je sběratelem grafik věnovaných Dantově Božské komedii.)

Reprodukována je podoba nové spolkové legitimace, na které je okopírován lept Margherity Bongiovanniové, vytvořený podle jiného leptu z Milostného dopisu od Gabriela Ferriera (1847-1914).

■ L'EX LIBRIS ITALIANO

roč. 18, čís. 2, 2012

Na druhé straně desek každého čísla je citován výňatek ze stanov AIE, k němuž se vjadruje M. Mainardi také tím, jak je podstata exlibris chápána různě (viz dále). A správně smířlivě říká, že exlibris je to, co sběratel za takové považuje a má je ve své sbírce. „Po anglicku“ v názvu Paolo Rovegno píše o „Mail Art“ neboli „když umění k nám přichází s listonošem“. Je zde reprodukována řada obálek, které my dobře a snad i lépe známe z našich obálek prvního dne, vydávaných u nás k novým vydáním poštovních známek.

V Itálii patrně nic takového nemají. V deseti otázkách je zpovídán Christos Giannakos - sběratel (40 tisíc exlibris, z toho 400 na jeho jméno), žijící na Krétě. Ke své vášni přišel nahodile při návštěvě Istanbulu. V jednom obchodě uviděl v sedmdesátých letech rytinu z XIX. století a stal se z něj okamžitě sběratel. Založil a podporuje společnost Xotaris Art Forum. To slovo „Xotaris“ znamená v krétském dialektu, v kladném slova smyslu, „tulák, cestovatel“. (Asi jako náš „tulák po hvězdách“.)

Dva články jsou věnovány úspěšnému a hojně mezinárodně navštívenému sjezdu v Bodio Lomnago (12. a 13. května 2012).

Pozoruhodný je text pojmenovaný Krátký výlet mezi exlibris, věnování, razítka vlastníků a jiné zvláštnosti od Nicola Ottria. Je u něj řada reprodukcí, včetně v knihách napsaných dedikací a také mnoha razítek, stěží u nás sběratelsky přijímaných. (To vedlo v úvodu M. Mainardiho k onomu zamyšlení.)

Z recenzovaných knih by nás mohla zajímat publikace La xilografia italiana (1912-2012).

Jch

■ **EXLIBRIS ABOENSIS,**

č. 81, 1/2013, Finsko

Nouzové peníze, vydávané při politických a válečných zvratech, jsou sbírány podobně jako exlibris. Je představena výtvarnice Elina Nuolivaara a její exlibris. Je připomenuta sběratelská dvojice Saara a Sulo Forsbergovi a jejich exlibris. Je popsána válečná činnost generálmajora Erkkiho Raapanana v průběhu 2. světové války a reprodukováno jeho linorytové exlibris. V Rumunsku se uskutečnila výstava finského exlibris.

■ **L'EX-LIBRIS français,**

N° 264 & 265, 2012

Hlavní článek je věnován historickým exlibris, která se nacházejí ve fondu Knihovny Jeana Jeukense ve městě Bar-de-Duc. Knihovna, která byla slavnostně otevřena v roce 1996, je pojmenována po bývalém starostovi města Bar-de-Duc, který zprostředkoval koupi zámku pro potřeby města v roce 1946. Celkem je zobrazeno 97 exlibris, razítek a typografických exlibris, pod nimiž je uváděna historie klášterů a šlechtických rodů v souvislosti s jejich knihovnami.

V navazující stati jsou uvedeny přírůstky francouzských exlibris v roce 2012; opět převážně historických z let 1496 až 1930. Mezi novými exlibris jsou reprodukovány práce Frédéric Kuhlmana a několika dalších současných i starších autorů.

Úmrtí Oldřicha Kulhánka je věnován rozsáhlejší nekrolog s reprodukcí grafiky Sv. Šebestián (Ex libris Dr. Anna Lerperger).

V úvodní části časopisu je reprodukována novoročenka PF 2013 s motivem kongresu FISAE v Barceloně v roce 2014 od P. Hlavatého.

V časopise jsou výsledky jednání sjezdu francouzské exlibristické společnosti (A. F.C.E.L.), konaného 14. 11. 2012; prezidentem je Jean-François Chassaing.

■ **Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft**

č. 3/2012

V úvodu časopisu je vzpomínka na zemřelého nakladatele, sběratele a tvůrce exlibris Clause Wittala. Obsáhlým článkem referují manželé Kretzovi o 34. kongresu FISAE ve Finsku.

H. Neumaier napsal článek Lyra, hudební nástroj bohů, a připojil množství námětových exlibris (jedno od V. Cinybulka).

Další článek od H. Deckera s názvem Babiččiny pohádky je věnován zobrazování motivů z pohádek na exlibris. V časopise jsou reprodukována exlibris slovenských autorů L. Bednárika a P. Augustoviče. DEG zve na svoji valnou hromadu, která se bude konat 27. 4. 2013 ve Wurzbachu.

Klaus Rödel upozorňuje na zpřístupnění 6000 exlibris na stránkách www.art-exlibris.net ze sbírky Federikshavn Kunstmusea, která obsahuje neuvěřitelných půl milionu exlibris.

Lgh

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem v Praze 9, Zelenečská 129/34.
Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.
IČO: 00443522**

Číslo účtu/Konto:

87951/0300 v měně CZK, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5

Číslo účtu/Konto:

IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690,
SWIFT/BIC: CEKOCZPP v měně EURO, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5

Předseda: Karel Urban, Na Vyhlídce 291, 252 06 Davle

E-mail: urbankm@tiscali.cz.

Telefon: 251 566 517

Mobil: 728 150 639

Místopředseda a jednatel: Ing. Milan Humplík, Gagarinova 510/21, 360 20 Karlovy Vary

E-mail: mi303hu@gmail.com. Telefon: 353 225 454, 241 432 635

Mobil: 728 342 132

Pokladník: Ing. Jiří Malý, Strašínská 3205/11, 100 00 Praha 10

E-mail: jirkamaly@yahoo.com. Mobil: 602 276 210

Redaktor Knižní značky a členská evidence: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň 12

E-mail: langhammer.jan@o2active.cz

Telefon: 377 265 076

Seznam příloh:

Pozvánka na sjezd v Táboře.

Obsah Knižní značky 2012.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 1/2013

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Redakční kruh: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Aleš Nevečeřal.

Jazyková korektura: René Keller.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava, sazba a zlom: Vlastimil Sobota.

Tisk: Tisk: MK tisk, Miroslav Kratochvíl, Plzeň.

Náklad 550 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.

ISSN 1211- 3840. Číslo registrace MK ČR E 11475.

Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 31. 3. 2013.

Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 5. 2013.

Nakladatelství Nová tiskárna Pelhřimov
připravilo pro milovníky a příznivce grafiky
publikaci čestného člena SSPE

Doc. PhDr. Slavomila Vencla, CSc.,

ČESKÉ GRAFICKÉ NOVOROČENKY

Členové SSPE si mohou knihu po jednom výtisku koupit
na valné hromadě, na sjezdu v Táboře nebo objednat
obvyklou cestou za 450,- Kč.

Anotace publikace je uvnitř tohoto čísla Knižní značky.

www.ntp.cz

Jaroslav Dajč, *Jonáš a velryba*, C3/col, 2012

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918
se sídlem v Praze

Název časopisu a logo: akademický malíř Miroslav Houra.

Obrazek na titulní straně: Vladimír Suchánek, *Odysseus a Pénélopa*, L1/b, 2011